

Değerli arkadaşlarım,

Filimsi konusuna geçmeden önce 7.sınıfta gördüğümüz ama tam olarak pekiştirmedığımız konularla başlayacağız. Bu konular aslında bu göreceğimiz fiilimsi konularının da bir alt yapısı niteliğindedir.

* Fiiller * Çekimli fiil kavramı * Zarflar * 6. sınıftan sıfatlar

Yukarıdaki saydığımız konuları tekrar eder, iyi bir şekilde öğrenirsek fiilimsi kavramını da daha iyi öğrenmiş olacağız.

İnşallah, sizlere faydalı bir çalışma olur diyoruz ve derslerimize başlıyoruz.

Fiil nedir?

Bir iş, oluş veya durum bildiren sözcüklere **fiil ya da eylem** adı verilir.

“Okudu, sararmış, bakıyor” bu arkadaşların sırasıyla **iş fiili, oluş fiili, durum fiili** olduğunu hatırladık, değil mi?

“ (Onu) okudu, (Onu) sararmış, (Onu) bakıyor” bu fiillerin **onu** yani nesne alabilenlerini **iş yani kılış, onu** yani nesne alabilme özellikleri olmayanlarını ise **oluş ve durum fiilleri** olarak değerlendiriyorduk.

Oluş fiili ile **durum fiilini** de oluş fiilinin farklı bir özelliği olan **fiziksel** özelliğinin değişmesinden ayırt ediyorduk.

Ör : Bayatladı (önce taze olan ama sonra kendiliğinden fiziksel özelliği değişen bir durum) oluş fiili,

Ör : Kalktı (burada fiziksel bir değişim, yani kendiliğinden oluşan bir değişim yok) durum fiili

Buraya kadar fiillerin özelliklerini hatırladık, değil mi ?

Peki, öğretmenim “mek,mak” alan sözcüklere de fiil denilmiyor muydu?

Evet, deniliyordu ama 8.sınıfta bunu biraz değiştirmemiz lazım, yoksa ilk karışıklığa burada sebep olabiliriz.

Bu sene olaya şöyle yaklaşmamız gerekecek **“hayaldi, gerçek oldu”**.

Biraz daha açabilir misiniz konuyu? Ben, bunu pek anlayamadım.

Bir sözcüğün köküne veya gövdesine **“mek,mak”** ekini hayali olarak getirdiğimizde sözcük bunu kabul ediyorsa bu sözcük ya **fiildir ya da fiil soylu** bir sözcüktür. Kabul etmiyorsa zaten **fiillik** bir durum söz konusu değildir.

Ör : Kardeş (**mek**) kardeşlik (**mek**) bunların fiil özelliği yok, çünkü hayali olarak getirdim ve sözcük bunu kabul etmedi.

Yani hayali derken orada yok ama siz sözcüğü bulmak için oraya parantez içinde getirdiniz. Konuya ilk defa böyle yaklaşıyorum.

Ör : Sevdi sev (**mek**), yazdırmış yaz(**mak**) yazdır (**mak**) bunlar fiil özelliği gösteren sözcüklerdir, çünkü hayali olarak istediğimiz ekleri alabilmektedir.

Ör : Gençleşiyor genç (**mek**) leş (**mek**) görüldüğü gibi ilki almadı fiil özelliği yok, ikincisi aldı fiil özelliği var. Yani sözcük isimken daha sonra fiil özelliği kazanmıştır.

Ben de yukarıdaki fiilere gelen “di, mış ve yor” eklerini soracaktım, bunlar çekim eki ve biz kök veya yapım eki olanlara bu ekleri getireceğiz, değil mi?

Evet, çekim ekleri bunları zaten kabul etmez. Çekim eklerinde lütfen bu kuralı uygulamayalım!

Şu “hayaldi, gerçek oldu” kuralına geçebilir miyiz artık?

HAYALDİ, GERÇEK OLDU

Üsteki anlatımda parantez içindeki **(mek/mak)** eklerinin gerçekte orada olmadığını ama bizlerin bu ekleri oraya hayali olarak getirdiğimizi görmüş olduk. Eğer, bu ekler hayali değil de gerçekte sözcüğün içinde yer alıyorsa o zaman işler biraz değişiyor.

Geliyorum

gelmek

(Hayale ihtiyaç var)

(Hayal değil gerçek var)

Yapmalıyım

Yapmak

(Hayale ihtiyaç var)

(Hayal değil gerçek var)

İlk sözcüğün fiil özelliği devam ediyor, zaten çekim eklerine “mek, mak” getiremiyorduk. İkinci sözcükte bu ekler gerçek olarak kullanılmış, şimdi ne yapacağız ?

Kuralı işte burada veriyoruz. Bir sözcük hayali olarak “mek,mak” ekini alabiliyorsa fiildir (**hayaldi**), ancak bu ekler sözcüğün içerisinde gerçekte yer alıyorsa (**gerçek oldu**) o sözcük artık fiil değil isimdir.

Bu muydu kural ? Ben zaten ikinci kelimelere bir kez daha “mek,mak” eki getirmiştım ve ilk eklerin yapım olduğu için bu ekleri kabul etmediğini gördüm. Sonra da aklımdan bunlar isim diye geçiriyordum.

Gelmek(mek)

yapmak(mak)

Ama sizin yöntem de fena değil. 😊

Ağlayacaktım

ağla (mak)

hayaldi fiil

ağlamak gerçek oldu

isim

1.Yarın akşam babam Ankara’ya gidecek.

2. Onunla Ankara’ya gitmek çok güzeldi.

1.Anlıyorum ben de artık bu fiillerin özelliklerini.

2. Bu fiillerin özelliklerini anlamak biraz zaman alır.

Seyirci jokerini kullandım ve seyirciler de sizin öğrettiğiniz gibi cevap verdiler. 1. cümleler hayalmış, 2.cümleler de gerçek olmuş.

Arkadaş! 1.cümleler fiil, ikinci cümleler isim deseniz olmuyor mu? Ne anlatılıyorsa onu yapıyorsunuz. 😊

Burayı anlatırsak fiilimsilere giden yolun ilk kısmını açmış oldunuz.

İçimden bir ses ikinci sözcükler fiilimsi diyor ama yakında onu da anlarız.

ÇEKİMLİ FİİL

Kavrama dikkat ettiyseniz size adresi veriyor. **Fiil Caddesi Çekim Ekleri Sokak Sorgun/Yozgat** 😊

Şimdi bir de çekim eklerini alan bütün fiiller aslında çekimli fiil dersiniz hiç şaşırمام.

Evet, adres doğrudur. Fiillerin hepsi çekim eki alacak ki gerçek fiil özelliklerini yansıtsınlar. Eğer çekim eki almadıysa o zaman o sözcük fiil kökenli olsa da fiil özelliği kaybolmuştur.

Şimdi anladım gidecek fiildir ve aynı zamanda çekimli fiildir. Gitmek, fiil kökenli olmasına rağmen çekim ekinden mahrum kaldığı için fiil değil, yani çekimli fiil değildir. Adres değişikliğine gitmiş. 😊

Bundan sonra karşıma çekimli fiil diye bir soru çıkarsa fiil özelliği gösteren bütün sözcükleri alırım ona göre.

Tamam, fiillerin kip ve şahıs ekini almış olan bütün hallerini alabilirsin...

Unuttuğum iki kavram daha çıktı karşıma: kip ve şahıs eki.

FİİLLERDE KİP VE ŞAHIS EKLERİ

Fiilleri **haber veya dilek** bakımından etkileyen unsurlara **kip adı** verilir.

O zaman fiil kiplerini iki madde halinde inceleyeceğiz.

Evet, fiiller **haber kipleri ve dilek kipleri** olmak üzere iki şekilde incelenir.

Bunları geçen seneden biliyoruz, ne işimize yarayacak bu sene?

Fiilimsilere geçtiğimizde **fiilimsileri çekimli fiillerle** karıştırmamak için bunları tekrar etmemiz gerekir.

A- Haber kipleri

Haber kipleri; geniş zaman, şimdiki zaman, gelecek zaman, görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zaman olmak üzere **5 alt başlıkta** incelenir.

* Geniş Zaman :

Eylemin geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanların tümüne ait olduğunu, yani her zaman tekrarlanan bir eylem olduğunu gösteren bir kiptir. " ar, er...r, maz, mez" ekleri geniş zamanın kullandığı kip ekleridir.

"mez, maz" olumsuz olunca kullanılıyor, değil mi?

* Evet, olumsuz yapılırken diğerlerinde **"ma,me"** olumsuz eki kullanılırken geniş zamanda farklı olarak bu ekler de kullanılır.

Ör: Ben de her zaman bu işleri severek yaparım.

Ör: Genelde bu işleri severek yapmam.

Ör: Arkadaşım bu işlerin hiçbirini severek yapmaz.

Olumlu ve olumsuz şekillerini verdik. Görüldüğü gibi **"ma,me,"**nin yanında **"maz,mez"** olumsuzluk eki de kullanılabilir.

Fiillerin soru şekli de "mı, mi, mu, mü" ile yapılıyor, onu da ben eklemek istiyorum.

Ör : Aldığı bu işi de her zamanki gibi yapar mı?

Ör: Kendi yaptığım bu ödevleri beğenmez miyim?

* Şimdiki Zaman :

Halen yapılmakta olan, yani henüz tamamlanmamış eylemlerin aktarılmasını gösteren kiplerdir. **"yor"** en meşhur ekidir, ancak zaman zaman **"makta,mekte"** de kullanılır.

Ör : Onunla yeni kitaplarımızı almak için okula gidiyoruz. **Ör : Annem, bugün de bunları yapmıyor.**

Ör: Elindeki kalemlerin bana ait olduğunu bilmiyor musun? **Ör : Elimdeki bu notları size yazmaktayım.**

"yazmaktayım" derken "yazıyorum anlamında kullandınız, anladım bunu da.

Gelecek Zaman :

Bir eylemin gelecek bir zamanda yapılacağını bildiren kiplerdir. “**ecek, acak**” bu zamanın kullandığı kiplerdir, zaten başlıkta da eki büyük harfle yazarak bunu size sezdirmek istedik.

Ör : Bu konuları ben de onunla beraber yapacağım. Ör: Osman Kağan yarın sizinle gelmeyecek.

Ör : Gelmeyecek mi Oğuz Kürşad da bizimle Doğankent’e ?

Ben de tam onu soracaktım, her zaman bunlar sonda mı olur diye.

Fiiller yüklem görevi taşıdığı için onlar da sonda olursa kurallı cümleyi, başta veya ortada olursa devrik cümleyi temsil eder.

Zeki Müren de bizi görecek mi ?

Keşke, yaşasaydı da görseydi !

Geçmiş zamana gideceğiz o zaman.

* Görülen Geçmiş Zaman :

Bilinen veya belirli gibi isimlerle de anılan bu kipler; görülen, tanınan, bilinen yani bizzat işin içinde olunan geçmiş zamana aittir. Ekleri “ **dı,di,du,dü**” veya “ **tı,ti,tu,tü**”dür.

İkinci verilen ekler ünsüz sertleşmesi sonucuyla oluşuyor, ben de bu bilgiyi ekledim.

Ör: Dün akşam çok güzel bir film seyrettim. Ör: İki gündür hiçbir ödevimi yapmadım.

Ör : O kadar adamın içinde seni tanımadı mı?

* Duyulan Geçmiş Zaman :

Duyulan veya belirsiz gibi isimlerle de anılan bu kipler; görülmeyen, başkasından duyulan veya bittikten sonra farkına varılan geçmiş zaman aittir. “ **mış,miş,muş, müş**” bu kiplerin ekleridir.

Ör : Geçenlerde bizim oralara çok fazla yağmur yağmış. Ör: Babasının aldığı kazağı beğenmemiş.

Ör : İstedğin elbiseler memlekete gelmemiş mi?

Haber kiplerini çok güzel anladım, ama kafama bir yer takıldı. Neden “zaman” sözcüğünü yazarken mavi bir renk kullandınız?

Çünkü, fiillerin hangisinde zaman kavramı vardır derken açık adres verelim diye yaptım.

Yani, zaman kavramı sadece haber kiplerinde vardır, bundan sonraki dilek kiplerinde böyle bir durum söz konusu değildir.

Ben de bu sorular nasıl yapılıyor diye soruyordum kendi kendime. Haber kipi varsa yapıştır zamanı...

B- DİLEK KİPLERİ

Dilek kipleri; **gereklilik kipi, şart kipi, istek kipi, emir kipi** olmak üzere 4 alt başlıkta incelenir.

Şimdi anladım, bunların başlıklarında "zaman" sözcüğü yok. Bu sözcük yoksa bunlarda zaman kavramı da yoktur.

Gereklilik Kipi :

Bu kiplerde eylemin yapılmasının gerekliliği ve zorunluluğu vardır. " **malı, meli**" ekleri kullanılır.

Ör : Bu notları, dönemin başına yetistirmeliyim.

Ör: Bu odayı hiçbir zaman karıştırmamalıyım.

Ör: Bu sene sınava tekrar girmeli miyim?

"Babam iki saat önce köye varmış olmalı." Cümlesinde zorunluluk yok ki, ihtimal anlamı var.

Evet, haklısın bu ekleri olan sözcük bunun gibi anlamlar da ifade edebilir.

Şart Kipi :

Bu kiplerde eylemin yapılması bir dileğe, koşula, şarta bağlıdır. " **sa,se**" ekleri kullanılır.

Ör : Bu sınavı kazanırsam kendime bir şeyler ısmarlayacağım. (Koşul)

Ör: Bahçeye düşen topu amcadan istese. (Dilek)

Ör Bahçeye düşen topu ondan alsak mı?

Ör : Bu sınavı kazanamazsak oraya zor gideriz.

İstek Kipi :

Bu kipler, cümleye istek, dilek veya temenni anlamı katar. " **a, e**" ekleri kullanılır.

Ör: Bunların hepsinden ben de alayım.

Ör: Onunla bir daha böyle konuşmayalım.

Ör: Ders çalışmak için onları da çağırayım mı?

Emir Kipi :

Eylemin yapılması konusunda emredici bir tutum takınan kiplerdir. Eki yoktur ve şahıslar üzerine çekimlenir.

Ör : Bu konuşmayı bir daha yapın !

Ör: Öğrencileri asla dışarı çıkarmayın!

Ör : Onlar da bizimle oraya gelsin mi?

Kip ekleri fiillerin çekim ekleridir. Çekimli fiil kavramına bu ekler katkı sağlarlar.

Daha önce söylemiştiniz, ama bazı arkadaşlar anlamamıştı. Fiiller bulunurken bunlara "mek,mak" getirmiyoruz, değil mi?

Geliyor gel (mek) geliyor~~(mek)~~ yap (mak) tır (mak) malı ~~(malı)~~

"mek,mak" eklerini yapım eklerine getirildiğini, çekim eklerine asla getirilmeyeceğini unutmam artık...

Şahıs Ekleri

Fiillerin çekim eklerinden biri de şahıs ekleridir. Şahıs ekleri sadece fiilleri gelir. Üç tekil şahıs, üç de çoğul olmak üzere fiillerin altı şahsı vardır.

Şahıs ekleri isimlere gelmiyor mu? Ben gördüm isimlere de geliyordu.

İsimlere gelenler farklıdır, isimlere gelenlere iyelik eki adı verilir.

Geliyor <u>um</u>	1. tekil şahıs eki	Görsek	1. çoğul şahıs eki
Yapmalı <u>sın</u>	2. tekil şahıs eki	Yaptınız	2. çoğul şahıs eki
Arayacak	3. tekil şahıs eki	Baktılar	3. çoğul şahıs eki

Burada bir şey dikkatimi çekti, neden üçüncü tekil şahsın eki yok.

Böyle bir soru çıkarsa cevap diye... 😊 Aşağıdakilerden hangisinde şahıs anlamı olduğu halde şahıs eki kullanılmamıştır?

Cevap veriyorum 3. tekil kişi olan seçenek. Bu, bütün fiiller için geçerli mi?

Emir kipi hariç hepsinde bu durum geçerlidir.

Emir Kipi

1. tekil şahıs yok

Gel	2. tekil şahıs
Yapsın	3. tekil şahıs

1. çoğul şahıs yok

yapın	2. çoğul şahıs
yapsınlar	3. çoğul şahıs

Emir kipinin 1. tekil ve 1. çoğul şahsı yoktur.

Emir kipinin de 2. tekil şahsında ek yoktur, ama şahıs anlamı vardır.

O zaman şahıs eki olmadığı halde şahıs anlamı olan iki durum vardır: Diğer kiplerin 3. tekil şahsı, emir kipinin de 2. tekil şahsında ek olmadığı halde şahıs anlamı vardır.

Ör : Kardeşim dün akşam beni aradı. (ara-dı) 3. tekil şahıs. Ek yok ama şahıs anlamı var. (Geçmiş zaman)

Ör : Bu işin sonunu çok iyi düşünmeli (düşün-meli) 3. tekil şahıs. Ek yok ama şahıs anlamı var. (Gereklilik kipi)

Ör : Kitapların hepsini dolaba yerleştirdi. (yerleştirdi) 2. tekil şahıs. Ek yok ama şahıs anlamı var. (Emir kipi)

Not : Emir kipinin herhangi bir eki yoktur, onlar şahıslar üzerine çekimlenir.

Çekimli fiil kavramını şimdi daha iyi anladım. Fiil kök veya gövdesine kip ve şahıs eklerini getirdiğimizde bu fiiller çekimli hale geliyor. Fiilleri de genelde bu şekilde kullandığımız için fiil eşittir, çekimli fiil; çekimli fiil eşittir fiildir.

Zaten fiilin yapısı ne olursa olsun kip ve şahıs ekini aldığı müddetçe çekimli fiildir.

Ör : Babam her geçen yıl daha da gençleşiyor.

(gençleşiyor) sözcüğü şimdiki zaman kipi aldığı ve 3 tekil şahısta çekimlendiği için çekimli fiildir.)

Ör : Bunların hepsini öğreneceğim iki yıl sonra.

(Öğreneceğim) sözcüğü gelecek zaman kipi aldığı ve 1.tekil şahısta çekimlendiği için çekimli fiildir.)

Ör : Sabah erken saatte beni arasın.

(arasın) sözcüğü emir kipi olduğu ve 3.tekil şahısta çekimlendiği için çekimli fiildir.

Artık çekimli fiil diye sorulduğunda gerçek fiilleri alacağım. Yani kip ve şahıs eki almış fiiller gerçek fiillerdir.

Anladın değil mi “**okumak, yazmak**” gibi fiillerin fiil soylu olup ancak fiil olmadıklarını?

Evet, çok iyi anladım. Bunlarda fiillerin çekim ekleri yok.

Bir fiilde mutlaka kip ve şahıs eki olacak.

Şahıs eki olmasa bile şahıs anlamı olacak.

Fiilimsiler konusunda bunlar çok işimize yarayacak gerçekten.

Bir de zaman kayması yani anlam kaymasını anlatırsak bu konu tamamlanacak.

İkisi de aynı anlama mı geliyor?

Evet, ikisi de aynı anlama geliyor.

Zaman Kayması (Anlam Kayması)

Bir fiilin cümle içindeki ifade ettiği anlamı ile gerçekte kullanılan kipi birbirleriyle uyuşmaması anlam kaymasına yol açar.

Anlayamadım bu ben.

Şimdi sen her zaman ifadesini nerede kullanırsın?

Geniş zamanda kullanırım.

“Her zaman ben de onlarla oraya gidiyorum.” Anlam geniş zaman, kullanılan kip **şimdiki zaman**.

Olayı anladım galiba. Suda taş yüzdürmeye benziyor bu. 😊 Örnekleri ben veriyorum.

Nasrettin Hoca bir gün pazara iner. Nasrettin Hoca geçmişten geniş zamana taş yüzdürmüş.

“Bu kitabı bir haftada okuyacaksın.” desem ne olur?

Gelecek zamanlı bir emir vermiş olursunuz... Burada da zaman kayması vardır.

Öğrenciler bu çalışmayı görünce çok sevinir.

İçimden bir ses buna sevinecek diyor, yani gelecek zamanın içine geniş zaman kaçmış. 😊

Bu sıkıntın çalışmadan olacak. Bu gelecek zamanın içine de gereklilik kaçmış. 😊

KONU KAVRAMA TESTİ

1

Fiiller, bir iş, oluş veya durum bildiren sözcüklerdir. Bu fiillerin nesne alabilme özelliği olabilenleri **iş(kılış)** ; nesne alamayanları ise **oluş ve durum** fiilleridir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde bir iş(kılış) fiili vardır?

- A) Elimdeki kalemlere çok dikkatli bir şekilde baktı.
- B) Aldığımız ekmeklerin birçoğu bayatlamış.
- C) Eşim bu sabahki kahvaltı için menemen yapmayı düşünüyor.
- D) Çocuklar, dedelerinin yanında üç dört gün kalmış.

2

Durum fiillerinin de oluş fiillerinin de nesne alabilme özelliği yoktur. Bir fiilin nesne alıp almadığını anlamamanın basit bir yolu da nesnenin bir parçası olan “**onu**” sözcüğünü hayali olarak istenilen fiille almaktır. Eğer kabul etmiyorsa buna ya **oluş fiili** ya da **durum fiili** denir. Bu iki fiilin birbirinden ayrılan en önemli farkı, oluş fiillerinin kendiliğinden **fiziksel** bir özellik değiştirmesidir.

Buna göre aşağıdaki altı çizili fiillerden hangisi farklı fiil grubuna aittir?

- A) Her zaman bu saatlerde arkadaşım ile oraya giderim.
- B) Gözlerinin altı morarmış bu kavgadan sonra.
- C) Bu gariban insanlar her zaman hayata dört elle sarılır.
- D) Kürşad, bugünlerde sabahın köründe kalkıyor.

3

“**Mehmet, öğretmeninin verdiği ödevleri çok iyi yaptı.**” cümlesinde fiil “**yaptı**” sözcüğüdür. Bu sözcüğe hayali olarak “**onu**” sözcüğü eklediğimizde veya bu sözcüğe “**ne, neyi, kimi**” sorularından birini sordüğümüzde **iş(kılış)** fiiline ulaşırız. Burada hayali olarak kullandığımız “**onu**” kelimesi de nesnenin bir parçasıdır ve kimi sorusuna cevap verir.

Buna göre aşağıdakilerden altı çizili sözcüklerden hangisi iş (kılış) fiilidir?

- A) Geçmişteki kahramanlık duyguları bugün de devam ediyor.
- B) Artık çok iyi düşünmeliyim bu konuların en ince ayrıntılarını.
- C) Bugünlerde gündüzler kısaldığı için hava çabuk kararıyor.
- D) Artık bizim de bu ülke için bir şeyler yapma zamanımız geldi.

4

Bir sözcüğün fiil veya fiil soylu olduğunu anlamak için ona hayali olarak “mek,mak” eki getiririz, ancak bir sözcüğün fiil olarak yoluna devam etmesi için kip ve şahıs eklerini alması gerekir. “Gel” bir fiildir “mek,mak” eklerinden birini hayali olarak aldığı için. “Geliyorum” sözcüğü şimdiki zaman kipini ve birinci tekil şahıs ekini aldığı için şartları yerine getirmiş ve fiil olarak yoluna devam etmiştir. “Gelen” sözcüğü ise köken olarak fiildir, ancak herhangi bir kip ve şahıs eki almadığı için fiil özelliğinden ayrılıp başka bir tür olarak yoluna devam etmektedir.

Buna göre aşağıdaki altı çizili olarak verilen sözcüklerden hangisi fiil olarak yoluna devam etmektedir?

- A) Hava çok açık olduğundan piknik yapmaya karar verdi.
- B) Kardeşim, gördüğü rüyayı herkese sıkılmadan anlattı.
- C) Elinden geleni yapmaya çalışıyordu bütün öğrenciler.
- D) Sonunda o da inandı bizim bu işi yapacağımıza.

5

Öğrencilerin en fazla karıştırdığı konulardan biri de sözcüğün isim mi fiil mi olduğunu anlamak için getirilen “mek, mak” eklerinin sonrasında sözcüğün yoluna fiil olarak devam ettiği konusudur. Bize göre bu durum **hayaldi, gerçek oldu** şeklindedir. Sözcük bu ekleri hayali olarak alabiliyorsa fiil özelliği gösterirken, sözcüğün kökeni isterse fiil olsun bu ekler sözcüğün içinde gerçekte varsa bu sözcük isim görevinde kullanılır.

Buna bilgiye göre fiil kökenli bir sözcük hem isim görevinde hem de fiil görevinde kullanılmıştır?

- A) Bu konuları yazmak, onları sizlere ulaştırmak gerçekten çok zor bir iştir.
- B) Masaya bir şeyler karalamak istiyor, ama kardeşi buna izin vermiyordu.
- C) Yeni bir işe girmek istiyor ve bu iş için birçok internet sitesine giriyordu.
- D) Bunu kabullenmek onun gibi gururlu bir insan yapacağı bir iş değildi.

6

Fiiller haber kipi ve dilek kipi olarak ikiye ayrılır. “Bana çizgi film aç.” cümlesinde “aç” sözcüğü emir kipiyle çekimlenmiş ve emir kipi dilek kipleri grubunda yer alır. “Bana çizgi film açtı.” cümlesinde “açtı” sözcüğü görülen geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiş ve bunlar da haber kipi grubunda yer alır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde fiil farklı bir kiple çekimlenmiştir?

- A) İki gündür bu çalışma kağıdıyla uğraşıyorum.
- B) Biz de bunların hepsine birden sahip olsak.
- C) Bu sınavdan ben de onları gibi yüksek not almalıyım.
- D) Onun böyle bir şey yaptığını biz de kabullenelim.

7

Aşağıdakilerden hangisinde çekimli fiil vardır ile aşağıdakilerden hangisinde fiil vardır ifadeleri aşağı yukarı aynı şeylerdir. Çünkü bir fiilin çekimli bir fiil olması için çekim ekleri kip ve şahıs eklerini alması gerekir. Bu yüzden fiil olarak kabul ettiğimiz bütün sözcükler aynı zamanda çekimli fiildir. Fiiller çekim eki almadan fiil sahnesine asla çıkmazlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde çekimli bir fiil kullanılmamıştır?

- A) Bu yorgunluğun üzerine güzel bir çay, ardında güzel bir uyku gider.
- B) Baharı bekleyen bir kuş misali ben de seni bekliyorum.
- C) Bunlar, yaşadığı sorunların en büyüklerinden biriydi.
- D) İki sonra onların yanında olacağımızı söyleyeceğiz.

8

Bir fiil üç tekil, üç de çoğul olmak üzere altı şahıstan birini alarak çekime girer. Ancak **emir kipinin ikinci tekil şahsıyla, diğerlerinin 3.tekil şahsında** şahıs eki kullanılmaz. Biz onların varlığını anlamdan çıkarırız.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde böyle bir durum söz konusudur?

- A) Biz de dışarı çıkarken her zaman maske takarız.
- B) Niksar'ın dışında güzel bir evde yaşıyorlar.
- C) Kitabın son sayfasına geldi ve orada durdu.
- D) Çok şirin bir kasabaya yerleşeceğiz emekli olunca.

9

Haber kiplerinde zaman kavramı varken dilek kiplerinde zaman kavramı yoktur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde zaman kavramı yoktur?

- A) Bizim köy, halk arasında her zaman Peyik olarak bilinir.
- B) Bu paranın ve diğer paraların hepsi sen de kalsın.
- C) Uzaktan eğitime her geçen gün biraz daha alışıyoruz.
- D) Evinin önü toparladı ve her tarafı güzelce süpürdü.

10

Fiiller, ya haber kipiyle çekimlenmiştir ya da dilek kipleriyle çekimlenmiştir.

Buna göre aşağıdaki fiillerden hangisi farklı bir kiple çekimlenmiştir?

- A) Bugün çocuklarla güzel bir yere gideceğiz. B) Bizim halimizi siz de iyi anlamalısınız.
C) Sabah erkenden gitmiş akşamki gelenler. D) İnsanlar hiç anlamadı bizim halimizden.

11

Fiillerin olumsuzluğu genellikle "ma, me" ile yapılır, ancak geniş zamanda bu durum diğerlerinden biraz farklıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde geniş zamanın olumsuzuna yer verilmiştir?

- A) Bu durum sonuçlarını erken bir zamanda beklememeliyiz.
B) Size verilenlerin aynısı bunların hiçbirinde yer almıyor.
C) Onlar hiçbir zaman bizim oraya gelmemizi istemez.
D) Nasrettin Hoca gibi bunlara bu açıdan yaklaşan olmadı.

12

1. Geniş zamanın 2.tekil şahıs olumsuz sorusu
2. Gereklilik kipi 3.tekil şahıs olumlu sorusu
3. Duyulan geçmiş zaman 2.çoğul şahıs olumsuz sorusu
4. Emir kipi 3.tekil şahıs olumlu sorusu

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde bunlardan birine yer verilmemiştir?

- A) Sana verilen görevlerin hiçbirini yapmaz mısın?
B) Galatasaray, bu özel kupayı bu sene de almalı mı?
C) Geçen sene yapılan sınava beraber gitmedik mi?
D) Kardeşimde bu soruların hepsini yapsın mı?

13

Bir fiilin cümle içindeki ifade ettiği anlamı ile gerçekte kullanılan kipin birbiriyle uyuşmaması anlam kaymasına yol açar. Anlam geniş zaman, kullanılan kipi şimdiki zaman olursa orada zaman kayması vardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine zaman kayması meydana gelmiştir?

- A) Yarın okula her zamanki heyecanımızla başlıyoruz.
- B) Gördüklerinin hepsini bana bir bir anlattı.
- C) Her gün buralardan birkaç kişi gelip geçer.
- D) İki saat sonra isteğimiz gibi güzel bir yere gideceğiz.

Bundan sonra biraz da eski tarz gidelim mi?

İstek kipiyle sorulan her soruya can kurbandır... Öyle yapalım...

14

Aşağıdakilerden hangisinde iş (kılış) fiiline yer verilmiştir?

- A) Bu soruyu yapamayınca bana çok güldüler.
- B) Sabahtan beri radyodan çok güzel müzikler dinliyorum.
- C) Bu adamın saçları da çok geç yaşta ağarmış.
- D) Öğretmenimiz de bizim gibi üç katlı bir evde oturuyor.

15

Aşağıdakilerden hangisinde durum fiiline yer verilmiştir?

- A) Bizim çocuklar görmeyeli çok büyümüşler.
- B) Geçen gün adamın biri benden sizin adresi sordu.
- C) Göletten tuttuğumuz balıkları çeşmede temizledik.
- D) Bu sınavın sonucundan ona güzel bir okul çıktı.

16

Aşağıdakilerden hangisinde oluş fiiline yer verilmiştir?

- A) Bu verilen görevlerin hepsini doğru bir şekilde sıralamalıyız.
- B) Geçen yıl onunla aldığımız borular bu yıl paslanmış.
- C) Osman Kağan birazdan çok güzel bir yere gidecek.
- D) Yağmur yağmadığı için bu yıl buğdayları suluyoruz.

17

Aşağıdakilerden hangisinde çekimli bir fiile yer verilmemiştir?

- A) Onun için kolay bir şeydi ırmaktan su taşımak ve hayvanları sulamak.
- B) Biz de görüyoruz ve biliyoruz onların bizim için yaptığı her şeyi.
- C) Erken kalk ve bunları bizim için annemlerin evine götür.
- D) Oğuz Kürşad mutfakta ne kadar kâğıt varsa yırtıp atmış.

18

Aşağıdakilerden hangisi farklı bir şahısla çekimlenmiştir?

- A) Bu vatanın için bize ayrılan bedel neyse onu ödeyeceğiz.
- B) Siz de bu vatan uğruna daha da çok şey yapacaksınız.
- C) Senin aynı yerde, aynı zamanda onların gelmesini bekleyeceğiz.
- D) Yolun yarısına gelince döndük onların bu davranışları yüzünden.

19

Aşağıdakilerden hangisi farklı bir kiple çekimlenmiştir?

- A) Sorgun'un girişine termalleri simgeleyen bir musluk yapıldı.
- B) Ben de bunları yapmalıyım onlar bizim köye gelene kadar.
- C) Eskisi gibi bu yemeklerin hiçbirinde tat alamıyorum.
- D) Bu hassas konuda babamı da abimi de tanımam.

20

Aşağıdakilerden hangisinde zaman kayması meydana gelmiştir?

- A) Ben de zamanında bu yazıları hepsini özenle okudum.
- B) Her sabah mutlaka 10 paragraf sorusu çözerim.
- C) Aldıklarımızın hepsini dün akşam depoya götürmüştü.
- D) Gelecek yıl bizim okulda birçok etkinliğe katılıyor.

21

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi gerçek fiil yani çekimli fiil değildir?

- A) Ben de düşünüyorum onlarla güzel bir tatil yapmayı.
B) İki de bir bana bir şeyler anlatmaya çalışıyor.
C) İnsanlar her umutlarını ve hayallerini taze tutar.
D) Bu dünyada her zaman iyilik ve güzellik kazanacak.

Bana çok lazım olacak kritik bilgiler :

1. “mak,mek” ekini hayali olarak getirdiğimde fiilleri bulmayı öğrendim, ancak bu ekler hayali olarak değil de gerçekte sözcüğün içindeyse gerçek fiil aramayı bırakmayı öğrendim.

Geliyorum , yaptık, almışlar bunlar fiil gelmek, yapmak, almak fiil kökenli ancak isim

2. Gerçek fiillerin çekimli fiil olduğunu ve kip ve şahıs eki almayan bir sözcüğün hiçbir şekilde fiil olarak değerlendirilmediğini öğrendim.

“Olmadan, yazmayı, gelip” bunlarda kip ve şahıs eki yok fiil kökenli ama çekimli fiil yani gerçek fiil değil.

3. Çekimli fiilin aslında fiil olduğunu hiçbir fiilin çekim eki almadan yani kip ve şahıs eki almadan sahneye çıkmadığını öğrendim.

Aramalıyım, ara, gidiyoruz bunlar hem çekimli fiil hem de fiildir.

4. Bir bilgi de ben ekleyim : Fiiller, yani çekimli fiiller cümlelerin en önemli ögesi olan yüklemi temsil ederler. Eğer böyle bir durum yoksa o sözcük bilginiz eklerden birini de alsa onun fiilliğini sorgulamalıyız.

Ör : Yapılacak işleri teker teker listeye aldı.

Ör: Bu işlerin hepsi bu akşama yapılacak.

Bunların yüklem olanlarının altını ben çizdim, birinci cümledeki “yapılacak” sözcüğü hakkında benim istediğimi düşünüyorsa fiilimsi kısmında çok rahat edeceksin.

Bundan sonraki konumuz olan zarflar ve sıfatlarda görüşmek üzere...

Sağlıcakla kalın...

Yorum atmayı unutmayın!

METİN METE VE ASLANLARI

CEVAP ANAHTARI

1 C	2 B	3 B	4 D	5 C	6 A	7 C	8 C	9 B	10 B
11 C	12 C	13 A	14 B	15 D	16 B	17 A	18 B	19 B	20 D

21 A

**SARI MAVİ AİLESİ OLARAK HERKESE TOKAT NİKSAR’DAN SELAMLARIMIZI
GÖNDERİYORUZ...**

**BU ZOR GÜNLERDE YAPTIĞIMIZ ÇALIŞMALAR ŞİFA NİYETİNE OLUR VE BOL BOL
DUALARINIZI ALIRIZ...**

BİZLER SİZLERİ ÇOK SEVİYOR VE ÇALIŞMAYA DEVAM EDİYORUZ.

BUNDAN SONRAKİ DERSİMİZDE BULUŞUNCAYA DEK ALLAH’A EMANET OLUN!